

BAŞYAZI

Unesco, Türkiye ve İletişim

Hıfzı Topuz

Unesco Genel Konferansı Ekim sonlarında Paris'te toplanıyor. Bu münasebetle her alanda Unesco ile ilişkilerimizi gözden geçiriyoruz. Eğitimde, kültür varlıklarının korunmasında, İpek yolu, Halk ozanları, el sanatları alanlarında çeşitli projelerimiz var. XXI'inci yüzyılda Eğitim Uluslararası Komisyonunun çalışmalarını izleyeceğiz. model bir biosfer rezervinin kurulması üzerinde çalışmalar yapan İnsan ve Biosfer Komitesinin etkinliklerini izliyoruz. Toplumsal Gelişimde Dünya Zirve Toplantısının hazırlıkları bizi ilgilendiriyor, Barış, İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi üzerindeki çalışmalar çok dikkatimizi çekiyor. İletişim alanında da neler yapılabileceği konusu üzerinde duruyoruz.

Genel Merkezle birlikte uygulayabileceğimiz iki proje var: Biri media'lar da yabancı ve azınlık düşmanlığı konusunda uluslararası bir sempozyum, öbürü de Türkçe konuşan Kafkasya ve Orta Asya ülkeleri arasında kurulan haber ajansları pool'ün geliştirilmesi.

Biz bir zamanlar Ankara Üniversitesi Basın Yayın Okulu kurulurken Unesco'dan yardım istedik. Gazetecilik eğitimi bizde geliştirildikten sonra yardıma gereksinimimiz kalmadı.

Üçüncü Dünya ülkeleri haber ajanslarının kurulması, kırsal gazetelerin ve radyo istasyonlarının kurulması için yardım isterler. Bizim basın, radyo ve TV alanlarında yardım ya da uzman istememiz hiç söz konusu değil; Türkiye başka ülkelere yardım edebilecek duruma geldik.

Devamı 12. sayfada

Unesco Özel Sektöre Açılmaya Başladı

Unesco'nun Üçüncü Dünya ülkelerinde iletişim araçlarının gelişmesine yardım amacıyla 1980 de kurduğu IPDC (**International Programme for the Development of Communication**) programı son yıllarda özel sektöre açılıyor.

Bu program şimdiye kadar devletin yönetiminde kurulacak olan media'ların ve gazetecilik okullarının geliştirilmesini amaçlıyordu. Ama son yıllarda Unesco'da özel sektöre yönelik bir politikanın uygulanmasına paralel olarak 1992'den beri IPDC'ye yeni bir yön verildiği görülüyor.

Unesco ilk önce 1991 Nisanında Namibia'da bağımsız Afrika basınının geliştirilmesi için bir seminer düzenlemişti. Bunu daha sonra Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkelerinde özel mediyaların geliştirilmesi için toplanan seminerler izledi. Böylece Unesco'nun kamu sektörünü ikinci plana atıp özel sektöre ağırlık verdiği görülüyor. Yabancı sermayeye de yeni olanaklar sağlanmış oluyor. Oysa şimdiye kadar izlenen politika Üçüncü Dünya ülkelerine iletişimde bağımsızlık kazandırmaya yönelikti. Unesco bu yeni iletişim politikasını **Uluslararası Gazete Sahipleri ve Federasyonu (FIEJ)**, **Uluslararası Gazeteciler**

Federasyonu (FIJ) ve **Kara Afrika Yayın ve Basın Ortaklığı (SEP)**'le birlikte yürütüyor.

SEP'in üç üyesi var: Benin'de **La Gazette du Golfe**, Nijer'de **Haske** gazetesi ve Senegal'de haftalık **Sud-Hebdo** gazetesi. Bu üç basın organı ortak muhabir çalıştırıyor, baskı ve dağıtım işlerini birlikte yapıyorlar.

Afrika ülkelerine iletişim alanında yapılacak yardımları ve ele alınacak projeleri bu üç örgütten seçilen temsilcilerden oluşan bir komite IPDC'ye öneriyor. Bu komitenin de özel sektör ağırlıklı olduğu açıkça görülüyor.

Unesco'nun yayımladığı **Sources** dergisinin Haziran 1993 sayısında şunları okuduk:

"Yeni Evrensel Habercilik ve İletişim Düzeni (YEHİD) on yıldan uzun bur zaman Unesco'da ve Birleşmiş Milletler sistemi içinde bunalımlar yaratmış ve Unesco'nun operasyonel gücünü azaltmıştı. Ama YEHİD 1989'da öldü ve gömüldü..."

Yazıda şimdi çoğulcu ve demokratik ve basının geliştirilmesi için yolların açık olduğu belirtiliyor ve gelişmiş ülkelerin yeni alanlara daha çok yardım etmeleri isteniyor.

Bu radyodan bekledikleriniz?

*Dr. Şengül Özerkan
M.Ü. İletişim Fakültesi
Öğretim Görevlisi*

Çocukluğumun radyolarında **Orhan Boran**'ın sesini hâlâ hatırlıyorum. O güzelim yarışma programlarını, eğlendirirken bile eğiten, kahkahanın bile kalitelisini üreten diğer pek çok programını da... Kahvaltı sofralarımıza konuk olan eski "radyo tiyatrolarını da" unutmak mümkün mü? Gerek dili, gerek içeriğiyle gerçek birer öğretmen, eğlence ve arkadaşlar dinleyiciler için. Şimdilerde ise kapatıldığı tarihlerde, açılması için gençlerin arabalarına siyah kurdeleler taktıkları radyolar, ne denli radyolardı acaba?

Bu soruya kaçınılmaz olarak "elbette radyo" cevabı vermek zorundayız. Çünkü artık televizyon çağı denen görsel-işitsel (görsel kısmı ne yazık ki daha ağır basan) bir dönemde yaşıyoruz. Bütün duyarlarımızla bize ulaşabilen televizyonun yarattığı bu yeni iletişim ortamında, gerek yazılı basında gerek radyolarda önemli bazı değişmelerin olması kaçınılmazdır. Kaldı ki, yaşam biçimlerinin, zevklerin hatta yemek yeme tarzlarının bile hızla değiştiği dünyamızda bazı şeylerin eskisi gibi kalmasını istemek fazla şairce bir nostaljiye düşmek olmaz mı?

Ancak her şeye rağmen dinleyicilerin bazı şeyleri istemeye hâlâ hakları var sanıyorum? Örneğin radyoların, izleyiciyi edilgin konumundan sıyrıp biraz daha etken konuma getirmesini beklemek hakkımız.

Günümüzün radyoları, frekans açısından olduğu kadar, yayın politikası ve içerik açısından da, izleyicinin hangisini dinlediğini farkedemeyeceği kadar birbirlerine yakındır. Sesleri henüz oturmamış genç

spikerler, ana dillerini, bir yabancı dili öğrendikten sonra, geç öğrenmişe benzer bir diksiyonla kullandıklarından birbirlerinden ayırd edilememektedir.

Günümüzde, mankenlerin profesyonel sunuculara iş bırakmadığı ve bu mesleği çok kolay ve eğlenceli bulduklarını her fırsatta tekrarladıkları ülkemizde, bu gençler de spikerliğin kolay olduğunu düşünmektedirler. Daha doğrusu radyo spikerliğini, discokeylik sanmakta ve buna ek olarak da aralara bazı fıkra ve anekdotları suni olarak serpiştirilerek program yaptıklarını ve sunduklarını sanmaktadırlar. **Arnheim**'in de çok güzel belirttiği gibi, halk için çalışmalarını iddia eden radyocular, "biz halka, halkın istediklerini veriyoruz. Bundan ötesi bizi ilgilendirmez"(1) demektedirler.

Oysaki radyolar, bir okul disiplini içinde ciddi, sıkıcı, salt eğitici bir konumda olmadan da eğlendirici olabilirler. Önemli olan bunu başarabilmektir. Gerçek anlamda radyo, evindeki, arabasındaki, tarlasındaki dinleyicisine eşlik edebilmeli, onun yalnızlığını paylaşabilmelidir. Burada asıl önemli olan bu yalnızlığın en üretken ve en etkin biçimde giderilmesidir.

Yalnızca işitsel bir verici kaynağından yayılan radyo yayını, izleyiciye ulaştığı andan itibaren, düşünsel düzeyde de etkili olabilmelidir. Her dinleyici, yeteneği oranında bu şölene katılabilmeli, yayın esnasında kendisini düşünmesine ve yeni düşünce ve hayaller üretmesine, kendi benliğinin farkında olmasına katkıda bulunmalıdır. Özel

radyoların yayınları ise salt müzik ağırlıklı yayınlarıyla, dinleyicilerinin yalnızlığını suni yolla gidermekte, yalnızca bu müziği tüketerek kalınmasını ve kendi varlığını, hâlâ dünyasını unutmamasını sağlamaktadırlar.

II. Dünya Savaşında, radyonun, haber ve radyo gazetesi saatlerinde, insanların kahve ya da evlerde bir araya gelerek radyo dinlemeleri alışkanlığı doğmuştu(2). Savaşın sona ermesiyle, bu alışkanlık kaybolmuş, herkesin kendi radyosu ya da gazetesiyle yalnızlığı başlamıştı. Günümüzün yayın politikasında ise artık dinleyici ya da okur, kendi kendisiyle dahi yalnız kalamamaktadır.

Radyoculuk, yalnızca arka arkaya dizilmiş olan disklerin sırasıyla izleyiciye dinletilmesi değildir. Bizde ise yeni radyoculuğun böyle anlaşıldığı, özel radyolar açık olduğunda kaset satışlarının düşmesinde de kendini çok açık bir biçimde sergilemektedir. Yeni radyolarımız artık "Londra'dan, Almanya'dan" değil de yurd içinden bize seslenmeye başladıklarında ve kendilerinden dil, sunum ve içerik açısından daha kaliteli yayınlar bekliyoruz.

(1) **Rudolf Arnheim**, "The World of the Daytime Serial", **Public Opinion and Propaganda**, s. 243-63.

(2) **Orhan Koloğlu**, **Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın**, İletişim Yayınları, İstanbul 1992, S. 81.

Sivil Toplum ve İletişim

Şevket Sayılğan

*Marmara Üniversitesi İletişim
Fakültesi Araştırma Görevlisi*

Günümüzde sıkça kullanılan sivil toplum kavramı anlamı itibarıyla önemli bir tartışma konusudur. Bu kavram bize batı siyasi kültürüyle birlikte girmiştir. Kullanıcıları bu kavramı genellikle askeri toplumun karşıtı olarak sunmuşlardır. Halbuki sivil toplum kendi içinde gelişen değişik güçler ve sosyal kesimlerin sürekli bir çatışma, çözümlenme ve yeniden çatışma dinamiğine dayanır(1).

Yukarıda belirttiğim gibi sivil toplum kavramı batılılaşma çabalarıyla birlikte siyasi literatürümüze girmiş ancak hiç bir zaman demokrasi, teknolojik üstünlük, güçlü ekonomik yapı kavramları kadar rağbet görmemiştir. Ama dikkat edilecek olursa sivil toplum anlayışı bu kavramların bir sonucu ve ürünüdür. Sivil toplum'un bugün eşanlamı olarak siyasal toplumu anlamak herhalde yanlış olmasa gerek. Çünkü sivil toplum demokratik kurum ve kuruluşları ile örgütlü bir toplum demektir.

Siyasal katılımın en üst düzeyde olduğu, bireyin ön plana çıktığı, bilgi sirkülasyonunun eksiksiz ve engelsiz sağlandığı bir toplum anlayışı çağımızın modern toplumlarının temel niteliklerini oluşturmaktadır. İşte bu niteliklerde sivil toplum kavramını oluşturan bütünü parçalarını oluşturur.

Böylesine anlamlar yüklü olan sivil toplum kavramı ülkemizde batı da olduğu gibi gelişmemiş, tersine sivil toplum anlayışı devletin müdahaleleri ile kurum ve kuruluşlarını birer birer hayata geçirmiştir. Halbuki batı kültüründe sivil toplum anlayışı devlet ve onunu yerleşik

gücüne karşı yapılan mücadelelerle ortaya çıkarılmıştır. İşte bu durumda bizim bazı kültürüyle olan bir ilişkimizi ortaya koymaktadır.

Bugün sivil toplum anlayışının yerleşmesi ve gelişmesinin temelinde iletişimin kusursuz işlemesi yatmaktadır. Ancak bu mümkün olduğu takdirde sivil toplum organları ile bir hayatîyet kazanabilir(2). Her türlü bilginin serbestçe dolaşabildiği ve her türlü bilgiye serbestçe ulaşılabilirdiği bir düzende sivil toplum organizması gelişir ve daha ileriye gider. İşte böylesine bilgi akışının önemli olduğu bir sistemde dengesiz ve tek yönlü bir akışım sisteminin tamamen iflas etmesine neden olabilir. Çünkü sistem kendi içindeki otokontrolünü bilginin hızlı, doğru ve eşit dağılması ilkesine dayanarak oturtmuştur(3). Eğer bugün demokratik ve sivil toplum anlayışının yerleştiğini kabul ettiğimiz bir ülkede yönetenlerin bilgi akışını kontrol etmesi mümkün olduğu takdirde o düzenin sivil toplum anlayışı ile bağdaştığını söylemek mümkün değildir. Çünkü sistem otokontrolünü yitirmiştir. Görüldüğü gibi organizma işlediği takdirde mükemmel ancak mikrop aldığı zaman çok çabuk iflas eden bir organizmadır. Siyasal toplum anlayışı ve beraberinde bilginin önem kazandığı günümüzde de enformasyonun dolaşımını kontrol etmek, kendi çıkarları için kullanılmak isteyen gruplar çıkmıştır ve çıkacaktır. Bu grupların kullandığı bazı temel araçlar vardır. Örneğin basını denetleme, basım hakkı için ön izin, eleştiriye ağır ceza, sansür, haber tekelciliğini teşvik gibi. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle tabi ki kullanılan araçlarda da

değişimler söz konusudur.

Organizmanın mikrop alması veya bağışıklık kazanması ancak organizmanın yani sivil toplum anlayışının tüm kurum ve kuruluşlarının kökleşmesiyle mümkündür. Bu da enformasyon bağımsızlığının sağlanması ile gerçekleşebilir. Burada bir tehlikeden daha söz etmeliyim o da sivil toplum kurum ve kuruluşları ile otururken bürokratik toplum (hantal toplum) ayırımına iyi varılması gerekmektedir. Çünkü bu ayırım iyi yapılmadığı takdirde dinamik sivil toplum, bürokratik hantal bir topluma dönüşmüş halde bulunabilir. Bu durumda özgürlüklerin kağıt üstünde olmasa bile uygulamada kısıtlanmasına neden olur.

Bu tehlike karşısında da en iyi panzehir iletişim özgürlüğüdür. Çünkü bu özgürlük topluma özlediği ve istediği hareket kabiliyetini, dinamizmini verecektir.

Sonuç olarak Sivil Toplum anlayışı artık günümüzde Demokrasinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve siyasal toplum olarak isimlendirilmiştir. Sivil Toplum anlayışı bir geleneği bir kültürü ifade etmekte ve bu anlayışın yaşatılması içinde en temel şartlardan biri olarak iletişim özgürlüğünün sağlanması gerekmektedir. Bu sağlandığı takdirde bu nadide çiçek sağlıklı gelişimini sürdürebilmekte ve insanca yaşama şartlarına ulaşmaktadır.

Son söz: İletişim kanalları açık oldukça, insanca yaşam kanalları da açık olur.

1) Ali Gevgilili, Türkiye'de yenileşme düşüncesi, Sivil Toplum, Basın ve Atatürk, Bağlam Yayınları, İstanbul, 1990, S. 155.

2) Gianfranco Poggi, The Development of the Modern State, Standford, 1978, S. 226.

3) Robert L. Stevenson, Communication, Development and the Third World / The Global Politics of information, New York, Longman, 1988, S. 182.

Amerikan Televizyonlarında şiddete karşı önlem alınıyor.

ABC, CBS, Fox ve NBC gibi ünlü TV ortaklıkları Amerikan Kongresinin şiddet olaylarını belirli sınırlarda yasaklayacak bir yasa çıkartmasını önlemek amacıyla aralarında anlaşarak şiddete karşı savaş açtılar. 2 Ağustos'ta Los Angeles'te biraraya gelen TV ortaklıkları yöneticileri, hukukçular, Kogre temsilcileri, TV izleyici dernekleri başkanları şiddet olaylarının yarattığı tehlikeler üzerinde durduktan sonra çocukların şiddete yönelmelerini önleyecek yollar önerdiler.

Amerikan Anayasasının Birinci Ek maddesi Haberleşme özgürlüğüne her türlü sınırlamaları yasak ettiği için yasal önlemler almak kolay olmuyor. **American Responsible Television** ve **National Coalition on TV Violence** gibi örgütler şiddet olaylarını gösteren programlar olduğu zaman bunun bir simge ile belirtilmesini ve ailelerin elektronik bir düğme ile filmleri bloke etmelerini istiyorlar. Teknik bakımdan bu hiç bir sorun yaratmıyor. Alıcının içini yerleştirilen ufacık bir bilgisayar parçası ile bu tür filmleri bloke etmenin çok kolay olduğu belirtiliyor. Ne var ki, reklam verenler böyle bir sistemin kurulmasına karşı çıkıyorlar. Çünkü "Bu film şiddeti içerir" diye verilecek bir anonsun izleyici sayısını azaltacağı düşünülüyor. Kan, cinayet, bomba, kavgı ve savaş sahnelerini içermeyen filmlerin az izlendiği belirtiliyor.

Amerika'da TV Guide dergisinin **Center for Media and Public Affairs** merkezine yaptırdığı bir araştırmadan da şu sonuçlar çıkıyor. 10 TV kanalındaki 18 saatlik programların bilançosu şöyle: 1846 şiddet olayı. Her kanalda bir saatlik yayında ortalama 10 şiddet olayı yer alıyor. Bu 1846 şiddet olayının 175'i adam öldürme, 362'si silah çekme, 673'tü yumruk, tekme gibi darbeler.

Amerika'da 2-11 yaşındaki çocuklar haftada 22 saat TV izliyorlar. Aileler de çocuklarını TV karşısında bırakınca bakıcı bulmuş gibi rahat ediyorlar.

FBI raporlarına göre 1981-90 arasında yaşı 18'in üstünde olan insanlar arasındaki tutuklamaların sayısı % 5 oranında artmış. Buna karşılık 18 yaşın altında olanlarda artış oranı % 60.

Amerika'da ve Kanada'da

yapılan başka bir araştırmaya göre bu ülkelerde 1945-70 arası, yani, TV yayınları başladıktan 1970'e kadar olan dönemde cinayetler % 70 oranında artmış. Güney Afrika'da TV 1975'te yayına başlamış, 1975'ten 1987'ye kadar cinayet oranı % 130 oranında yükselmiş. Cinayetlerin artmasında TV yayınlarının rol oynadığı yolunda iddialar var.

Ünlü TV patronu **Ted Turner** "TV programlarını düzenleyenler cinayetlerin artmasından sorumludurlar. Ben de bunların aramızdayım" diyor.

Philadelphia'da **Annenberg** Gazetecilik okulunun ünlü profesörü ve TV araştırmacısı **George Gerbner** bu konuda şöyle diyor: "TV'deki şiddet olayı çocuk-

larımıza ne öğretiyor? Sorunu çözmek için iyi bir noktaya parmak basıyoruz. Şiddete karşı çıkılmıyor, resmi şiddet olaylarını da kabulleniyoruz. Bu olaylar toplumdaki marjinaler ve kadınlar üzerinde daha çok etki yaratıyor. Televizyona baktıkça bu insanlar korkuyorlar. Tarih boyunca şiddet her zaman korkuyu ve bağımlılığı yaygınlaştırmak ve insanları denetim altına almak için kullanılmıştır."

Yıllardan beri bütün uzmanlar TV'deki şiddet olaylarının etkileri üzerinde duruyorlar, ama bunun önlenmesi için hiç bir şey yapılamıyor. Çünkü şiddet izleyici sayısını artırıyor ve bol reklam getiriyor.

Çek basını yabancı ortaklıkların elinde.

Çek Cumhuriyetinde basın yabancı ortaklıkların eline geçti.

Bugün Çek Cumhuriyeti'nde basının durumu şöyle görünüyor: İsviçre'nin **Ringier** basın ortaklığı Çek Cumhuriyeti'nde büyük bir egemenlik kurmuş durumda. Komünist rejimin devrilmesinden sonra partiden ayrılanların ve bazı aydınların kurduğu **Lidove Noviny** gazetesini bir İsviçre grubu yönetiyor.

Ringier grubunun geçen ay çıkardığı **Blesk** adlı günlük sansasyon gazetesi bugün 450 bin tirajla gazetelerin başında yer alıyor.

Yine aynı grubun üç yıl önce kurduğu **Profit** adlı haftalık ekonomik magazin dergisi büyük tiraj yapıyor.

1990'da **Ringier** grubunun eline geçen haftalık haber gazetesi **Reflex** de çok iyi bir durumda bulunuyor.

Fransız **Hersant** grubu günlük haber gazetesi **Mlada Fronta Dnes**'in hisselerinin % 49'unu eline geçirmiş. Bunun yanı sıra Kuzey Moravya basını da **Hersant**'ın yönetiminde yayınlanıyor.

Şimdi Çekler basındaki yabancı sermaye oranını % 50 olarak kısıtlamaya kalkıyorlar ama iş işten geçmiş durumda. Yabancı sermayenin etkilerini sınırlamak için kurulan **Özgür Media**'lar Derneği yararlı olamıyor. Çek basını Komünist partisinin tekelinden kurtulduktan sonra yabancı sermayenin etkisi altına düşmüş durumda.

Cezayir'de Gazetecilere karşı terör eylemleri

Le Monde gazetesinde yayınlanan bir dizide belirtildiğine göre Cezayir basını bunalımlı günler geçiriyor. Bir yanda Fransız gazeteleri var, öte yanda Arapça gazeteler. Cezayir'de çıkan gazetelerin bir bölümü şeriatçı **İslami Selamet Cephesi**'ni tutuyor, bir bölümü de laik eğilimli iktidarı.

Gazetelerin içeriği aydın çevrelerde geniş eleştiri konusu oluyor. **Opinion** gazetesinin müdürü **Beşir Rezzag** bu konuda şöyle diyor: "Gazetelerden terörizm ve politika kavgaları ile ilgili haberleri çıkartacak olursanız hiç bir şey kalmaz. Okuyucu gazeteyi niye alır? Birinci, ikinci ve üçüncü saygaldaki yazılar için. Öteki sayfalarda hiçbir şey yoktur. Gidin, gazeteleri dolaşın, her birinde 10-15 gazeteci görürsünüz. Hiç dışarı çıkmadan, masa başında iki üç haber yazar, sayfaları doldururlar.

Günlük gazetelere baktığınız zaman kendinizi **Şikago**'da sanırsınız. Yalnız şiddet olayları ve suikast haberleriyle doludur hepsi. Gazeteciler halktan korkarlar, hiçbiri kentin dış mahallelerini ya da köyleri dolaşmaya kalkmaz..."

Gazetecilerin her gün sayısız tehdit mektupları aldıkları anlatılıyor. Bu mektuplarda şu tür sözler yazılmış:

"Öleceksin! Bugün değilse mutlaka yarın! Senin ölümün İslam hareketinin zafer sayfalarında yer alacak!..."

Gazeteciler bıkmış artık bu mektuplardan, zarfı açmadan sepete atıyorlarmış.

Şeriatçılar laik gazetecileri "Aşırı Fransız dili yanlısı, Kuran dininin, İslam dininin ve ulusal ilkelelerin düşmanı" sayıyorlar ve hepsini öldüreceklerini açıklıyorlarmış.

1991 Haziranından beri Basın Merkezinin kapısında üniformalı ya da sivil polisler bekliyor, her gelenin çantasını arıyorlarmış. Ama katiller gazetecileri Basın Merkezine girerken değil, evlerine girip çıkarken öldürüyorlarmış. Son aylarda dört gazeteci böyle öldürülmüş.

Cezayir bize benzedi.

Arapça basın geliyor

Cezayir'de yeni kuşaklar artık Fransızca öğrenmeden yetişiyorlar. Yaşı 30'un altında olan gençlerin % 75'i ya hiç Fransızca bilmiyormuş, ya da çok az biliyormuş. Bu durumun bir kültür ayırımına neden olduğu belirtiliyor.

Politika tartışmalarından bıkan yeni kuşakların magazin türü yayınlara yöneldikleri anlaşılıyor. 1991 Mayısında **Eş Şuruk** adında bir gazete çıkartılmış. Bu gazete bugün 350 bin tirajla Cezayir'in en çok satan gazetesi sayılıyor. **Eş Şuruk** kendine eş arayan gençlerin ilanlarına ağırlık vermiş. Şeriatçılar müstehcen diye bu gazeteye yüklenmişler ama tiraj hiç azalmamış, yükselmiş.

Şeriatçılar kendilerinden olmayanlara "**Franko-laik-komünist**" diyorlar ve Fransız kültürünün etkilerini yok etmeye çalışıyorlar. Özel sektör gazetelerinin üç yıllık bir geçmişi var. Bu gazeteler hükümetin ve partinin yayınladıkları gazetelerle rekabet ederek tirajlarını arttırıyorlar. Tirajlarda genelde bir artış göze çarpıyor. Gazetelerin toplam tirajı 1988'de 800 binmiş, 1991'de bir milyon olmuş, şimdi de 1.6 milyon. Tiraj yüksekliğini Arapça gazeteler sağlıyor.

Şeriatçı gazetelerin şöneticileri her gün savcılığa çağrılıp çeşitli yazılardan ötürü hesap veriyorlar. Yalnız El Vatan gazetesine karşı bir yıl içinde 24 dava açılmış. Gazeteciler bu baskıları kanıksamışlar artık.

Basın üzerindeki baskılar birkaç yıl önce çok daha ağırmış. Baskıların yoğunluğunu gösteren sayısız örnek var. Biri şu: Geçmişte bir gün iktidar partisi **FLN**'in Merkez Komitesinin bir toplantısı varmış. Sansür memurları o gün gazetelerdeki hava raporlarını sansür etmişler, "**Bugün hava kapalı ya da bulutlu olacak**" gibi haberler bültenlerden çıkartılmış!

Başka bir örnek de şu: Devlet başkanı **Şadli Bencedid** ile **General Belusif**'in doğdukları yer olan Annaba'nın futbol takımı bir maçı 1-0 kaybetmiş. Olay çıkartmamak için gazeteler maçın 0-0 berabere bittiğini yazmışlar!

Dünyada Mektupla İletişim Azalıyor

Birçok yerde mektuplar iletişimin önemini yitirdiği görülüyor. İnsanlar genelde telefonla haberleşiyorlar. İşyerleri arasındaki haberleşmelerde fax kullanılıyor. Uzun, ayrıntılı, duygusal mektuplar tarihe karışıyor.

Bizde mektuplaşmanın azalmasının en büyük nedeni postaların çok ağır işlenmesi. Yazdığınız mektup bir haftada on günde gidecek olursa bütün önemini yitiriyor. Kokteyl, konferans ve kongre davetiyeleri toplantıdan sonra elinize geçerse hiç bir değeri kalmıyor. İnsanlar bu yüzde davetiyeleri ya elden gönderiyorlar, ya da önceden telefonla bilgi veriyorlar.

Mektubun yerini birçok yerde kart alıyor. İnsanların mektup yazmaya ayıracak zamanları olmadığı için iki üç satırlık kartla yetiniyorlar.

Postacılar için de mektup dağıtmanın hiçbir zevki kalmıyor. Fransa'da yapılan bir ankete yanıt veren eski postacılardan biri şöyle diyor: "Eskiden renkli zarflar elle yazılmış ve özen gösterilerek seçilmiş pulları taşıyan mektupları götürmenin bir zevki vardı. Mektubu alan kişinin heyecanı gözlelerinden okunurdu. Zarflar ve mektuplar yıllar boyu saklanırdı. Şimdi öyle mi ya, paket paket reklam ve bülten taşıyoruz. Alanlar çoğu zaman bunları hiç açmadan çöpe atıyorlar. Bu işin tadı kalmadı..."

Okuma yazma bilmeyenler için mektup yazan kişiler de artık tarihe karışıyor. Yine Fransa'da bu tür bir arzuhalci de şöyle diyor: "Ben yazar olmak istiyordum, olmadı, köşebaşı yazarı oldum. Bana bazen aşk mektubu yazdırmak için gelenler oluyor, kendilerine bir kaset almalarını söylüyorum. Bir

teyp makinesinin başına oturup "Anlat bakalım kafandan geçenleri" diyorum. Kaseti doldurup gönderiyorlar. Böylece çok daha sıcak oluyor..."

Mektup yazmak için kullanılan araçlar da artık tarihe karıştı. Dolma-kalemler, kurutma kağıtları, hokkalar, renkli ve köşeleri çiçekli aşk mektubu kağıtları, astarlı zarflar, işlemeli kağıt makasları...

Duygusal mektup yazmak için kullanılan araçlar artık posta müzelerine kaldırıldı.

Mektuplar kaç günde gidiyor?

Fransa'da Posta yönetiminin SOFRES'e yaptırdığı bir araştırmaya göre 1992'de postaya verilen mektupların % 75'i adrese ertesi gün ulaşmış. Bu oran 1993'te % 78.3'e yükselmiş.

İki günde sahiplerine ulaşan mektupların oranı % 16.6 imiş. İki günden fazla bir sürede adrese ulaşan mektupların oranı da % 5.1'miş.

Öteki Avrupa ülkelerinde ki durumun da buna benzer olduğu belirtiliyor. Yani, uygar ülkelerde mektupların % 78'i ertesi gün sahibinin eline geçiyor. Ya bizde? İstanbul içinde bir mektubun bir semtten ötekine bazen iki haftada ulaştığı düşünülecek olursa dünya ölçülerinde ne kadar gerilerde olduğumuz anlaşılır.

Uçaktan Telefon

Fransız **Télécom**, Kanata **Télélobe** ve Avusturalya **OTC** firmalarının işbirliği ile kurulan bir firmanın **Aircom** uydusu ile bütün uzun yol hava seferlerinde telefonla iletişim sağladığı bildiriliyor. Dünyanın her yerinde geçerli olan bu sistemle dakikası 10 dolara görüşülecek.

Avrupa Topluluğunda Telefon Kolaylıkları

Avrupa Topluluğuna üye ülkelerin 16 Haziran 1993'te imzaladıkları bir anlaşmaya göre 1998'den itibaren her hangi bir ülkede oturan bir kişi dilerse başka bir ülkenin telefon servisini kullanabilecek, seçtiği ülkeye telefon ederken oradaki tarifelerden yararlanabilecek. Böylece teknolojik bakımdan gelişmiş ülkeler telefon ile iletişimde başka ülkelerde yaşayanlara da hizmet verebilecekler.

Ted Turner iki film şirketi satın alıyor

CNN'in patronu **Ted Turner** TV ve kablolu TV alanlarında büyük bir imparatorluk kurduktan sonra şimdi de sinema alanına atılıyor. **Ted Turner**'in geçen ay Hollywood'da iki film yapım şirketini satın almak için girişimlerde bulunduğu açıklandı. Bu firmalar **Castle Rock Entertainment** ile **New Line Cinema Corporation**.

Ted Turner 1986'da **MGM**'i satın almış ama bir süre sonra satmıştı. Ne var ki **Ted Turner** **MGM**'den ve **RKO**'dan satın aldığı 4000 filmi satış listesine katmayarak zengin bir film koleksiyonunu elinde tutmuştu.

CNN'in patronunun ayrıca 1994'te Amerika'da **Turner Movie Classis** adlı ekolojik eğilimli yeni bir kablo şebekesi kurmaya hazırlandığı belirtiliyor.

Özel Yaşamda Gizlilik Kalmıyor

Bilişim dediğimiz enformatik alanındaki gelişmeler ileri endüstri ülkelerinde aşayan insanlar için yeni sorunlar yaratıyor. Gelişmiş ülkelerde gittikçe yaygınlaşan yeni araçlar var: Cep telefonları, araç telefonları, otomobil hırsızlığını önlemek kullanılan elektronik araçlar, büyük mağazalarda, müzelerde, otellerde, bankalarda, büyük taşıt araçlarında kullanılan video gözlem araçları, büyük otellerdeki doğrudan telefon merkezleri, fax bağlantıları, banka kartları...

Bu araçlar insanlara büyük iletişim kolaylıkları sağlıyor ama bir de madalyonun ters yüzü var, bütün bu araçlar bir merkezden saptanıyor. Oteller, büyük iş merkezleri bu işle-

ri çok uzun süre saklıyorlar. Günün birinde bir kişiye karşı kovuşturma açılacak oldu mu bu fişler yetkililere veriliyor.

Cep ve araç telefonlarında da aynı biçimde bir denetim uygulanabiliyor. Cebinizdeki ya da aracınızdaki telefonu nerelerde kullandığınızı fişe geçiriyor. Ödemeli telefonlarda da sizin hangi programları izlediğiniz saptanıyor, meraklarınız fişe geçiriyor. Büyük mağazalara, garlara, hava alanlarına yerleştirilen videolar sizin kimlerle nelerden geçtiğinizi gösteriyor.

Son yıllarda Fransa'da Volback adlı bir araba sigortası kuruldu. Bu şirketin anayollarında ve kentlerde radyo alıcıları var, arabanızın nelerden geçtiği saptanıyor. Çalışan bir arabanın nereye götürüldüğü belli oluyor.

Banka kartları da özel yaşamınızı tüm ayrıntılarıyla ortaya koyuyor. Nereyelerden neleri satın almışsınız, bir kovuşturma yapılabilecek oldu mu bunlar açığa çıkıyor.

İnsanların yaşamında gizlilik kalmıyor. Hele bütün bu bilgiler gizli bir güvenlik örgütünün emrine verilecek oldu mu insanların bütün özel ilişkileri, merakları, eğilimleri polis fişlerine geçebiliyor. İletişim teknolojisi kötüye kullanılacak oldu mu sayısız kötülükler çıkıyor ortaya.

Evlerde "Nümerik Sinema" oynatılacak

Philips firması geçen Haziran'da Chicago'da açılan **Consumer Electronic Show** fuarında önümüzdeki yıllarda video kasetlerin yerini alacak olacak yeni bir Compact Disc'in tanıtımını yaptı.

Bu compact disc evde film seyretelemeye yarıyor. **CD-Interactive** denilen bu plakları çalacak olan araçların fiatı 600 dolar olacak. CD-I plakları da 15-30 dolara satılacak.

Philips firması 1994 sonuna kadar bir milyon compact-disc okuyucusunun satılacağını bildiriyor. **Nümerik Sinema** diye adlandırılan bu yeni araçların video kaset oynatan araçların yerini alması bekleniyor.

12 cm çapında olan bu yeni compact-disc'lerin özellikleri şunlar: Filmler büyük bir netlikle gösteriliyor, hiç eskimiyor, sesler hiç bozulmuyor, dilerseniz bir filmin orijinalini ya da dublajını izleyebilirsiniz. Filmlerin dilediğiniz bölümlerini de çok kolaylıkla ekrana getirebiliyorsunuz.

Philips Paramount'la bir anlaşma yaparak bütün **Paramount** filmlerinin nümerik sinema ile oynatma hakkını satın almış. Şimdi **Pathé** ile de böyle bir anlaşmaya gidiyor.

Chicago'da 800 firmanın ve 30 bin müşterinin katıldığı **Electronic Show** kendi alanında dünyanın en büyük fuarı sayılıyor ve Avrupa'da bu ölçülerde fuar düzenlenmediği belirtiliyor. Japon, Kore, Milletetçi Çin ve Hongkong firmalarının ağırlıkta olduğu fuarda yeni televizyonlar, her çeşit hi-fi araçları, fax'lar, telesekreterler, kameskoplar ve video oyun araçları yer alıyor.

Kültürel İletişim Vakfı Kuruldu

Ankara'da Kültür Bakanlığının girişimiyle kültürel bir iletişim vakfı kuruldu. Vakfın amacı kültür ve sanat gelişmeleri konusunda araştırma ve yayın yapmak olacak. Vakfı kültürel arşiv oluşturmaya da ağırlık verecek.

Vakıf yayıncılık konularına da önemli bir yer vermeye yöneliyor. Vakfın amaçlarından biri de iletişim konusundaki ulusal ve uluslararası yayınları izlemek, yazılı, işitsel ve görsel belgelik kurulmasını sağlamak.

Vakıf ileride kültürel bir TV kanalının kurulması için de her türlü ortaklıklar oluşturmaya da öngörüyor.

Vakfın kurucuları şunlar: Kaya Akarsu, Korkmaz Alemdar, Ünal Algın, Egemen Baykal, Celadet Candar, Sevda Çalışkan, Rıdvan Ege, Gürbüz Erginer, Erzan Erzurumluoğlu, Cevat Geray, Ayten Gökçer, Cüneyt Gökçer, Günay Gönenç, Raşit Kaya, Nevit Kodallı, Emin Özgönül, Oktay Pirim, Şebnem Savaşçı, Arsal Soley, Oktay Şamiloğlu, Ziya Tinel, Hıfzı Topuz, Ahmet Tümel ve Betül Unçular.

Unesco Milli Komisyonu Genel Kurul Toplantısı

Unesco Türkiye Milli Komisyonu XXI Dönem Genel Kurulu toplantısı 14-16 Haziran'da Ankara'da yapıldı. Gündemde yer alan maddelerin arasında 1993-1995 döneminde Genel Kurula katılacak tanınmış kişilerin seçimi, Yönetim Kurulu Tüzüğü değişikliği, çalışma raporunun görüşülmesi, program komisyonlarının ve yeni Yönetim Kurulu üyelerinin seçimi vardı.

1980'den beri Milli Komisyon başkanlığı görevini yürüten **Prof. Dr. Suat Sinanoğlu** Genel Kurul toplantısına ve seçimlere katılmadı. Yönetim Kuruluna, aldıkları oy sırasına göre şu üyeler seçildi:

Uygur Tazebay, Recep Bilginer, Hıfzı Topuz, Prof. Dr. İlber Ortaylı, Prof. Dr. Oluş Arık, Nevzat İlhan, Prof. Dr. Arslan Aydınmuraz, Prof. Dr. Ayşe Soysal, Prof. Dr. Emel Doğramacı, Prof. Dr. Ziya Bursalioglu, Prof. Dr. Ümit Serdaroğlu.

Bakanlık temsilcisi olarak da Yönetim Kuruluna şu üyelerin katılacağı açıklandı: Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı **Prof. Dr. Necati Erşen**, Müsteşar Yardımcısı **Ülkü Bilgen**, Kültür Bakanlığı Müsteşarı **Prof. Dr. Emre Kongar**, Dışişleri Bakanlığı temsilcisi **Ali Engin Oba** ve Unesco Yürütme Kurulu üyesi **Prof. Talat Halman.**

Yönetim Kurulu yaptığı ilk toplantıda başkanlığa **Prof. Dr. Oluş Arık**'ı, başkan vekilliklerine de **Prof. Dr. İlber Ortaylı** ile **Prof. Dr. Emel Doğramacı**'yı seçti.

Prof. Dr. Oluş Arık kimdir?

Yönetim Kurulu başkanlığına seçilen **Prof. Dr. Oluş Arık** 1934'de Ankara'da doğdu. 1958'de Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi bölümünü

bitirdikten sonra 1962'de Osmanlı döneminden önceki Anadolu mezarları üzerinde bir kez hazırlayarak doktor oldu.

1962-65 yıllarında Almanya'da Freiburg Üniversitesinde **Prof. Johanna Kollwitz**'le çalıştı. 1965-66 yıllarında **Prof. Otto-Dorn**'la birlikte Anadolu'da Kubad-Abad kazılarına katıldı.

1967'de Sanata Tarihi Bölüm Başkanlığına getirildi. Daha sonra **Peçin** (1974-85), **Hasankeyf** ve **Alanya** kazılarını yönetti.

1984'te Fakülte dekanlığına ve 1986'da Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarlığına atandı.

1984'de Unesco Yönetim Kurulu üyeliğine ve 1991'de Yönetim Kurulu Başkan Yardımcılığına, 1993 Haziranında da Yönetim Kurulu Başkanlığına seçildi.

Prof. Arık uluslararası birçok kongreye ve seminere katılmış ve bildiriler sunmuştur. Yayınlarında ele aldığı konular şunlardır: Anadolu'da Türk Mimarlığı, Osmanlı Sermikleri, Bitlis yapılarında Selçuklu rönesansı, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde kültür. Anadolu'da Türk emirlikleri döneminde Türk mimarlığı, Türk Sanatı ve mimarlık.

Prof. Suat Sinanoğlu başkanlıktan ayrıldı

Prof. Dr. Suat Sinanoğlu 1918'de İstanbul'da doğdu. Babası yazar ve diplomat **Haşim Sinanoğlu** idi.

Suat Sinanoğlu Roma Üniversitesinde Klasik Filoloji okuduktan sonra Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesinde Yunan edebiyatı ve dili profesörlüğüne atandı. **Sofokles, Oripid, Ksenefon, Eflatun** ve **Aristo** üzerinde araştırmalar ve çeviriler yaptı. Klasik Araştırmalar Derneğini kurdu (1964) ve o tarihten bu yana derneğin başkanlığını yaptı. Batıdaki geleneksel ve hümanist değerlerin Türkiye'de tanıtılması gereğine inanarak **Dünya Edebiyatı Klasiklerinin Çevirisi Bürosu**'na üye oldu (1940-1966).

Prof. Sinanoğlu Türkiye'de batılılaşmayı hümanistlik olarak yorumladı ve Atatürk devrimlerini de hümanistleşme olarak ele aldı.

1965'te Unesco Milli Komisyonu üyeliğine, 1967'de başkan yardımcılığına, 1980'de de **Prof. Bedrettin Tuncel**'in ölümü üzerine Yönetim Kurulu başkanlığına seçildi.

Prof. Suat Sinanoğlu yirmi yıla yakın bir süre Milli Komisyonuna damgasını vurmuş, Unesco'ya en güç koşullar altında bir kişilik kazandırmış, Unesco'nun özerkliğini savunmuş. Atatürkçü ve büyük hümanist bir bilim adamımızdır. Yönetim Kurulundan ayrılması Unesco'da büyük bir boşluk bırakacaktır.

İletişim Komitesinin İki Yıllık Çalışmaları

İletişim Komitesinin XXI Genel Kurul toplantısına sunduğu iki yıllık çalışma raporunda şu etkinlikler yer alıyorX

I - Türkçe konuşan Kafkasya, İç Asya ve Türkiye arasında iletişimde İşbirliği Konferansı, 26-27 Kasım 1992.

Unesco Milli Komisyonunun Paris'te son Unesco Genel Konferansı sırasında yaptığı girişimin olumlu karşılanması ve Unesco'nun bu iş için Komisyona 10 bin dolarlık bir yardım yapması üzerine Orta Asya'da Türkçe konuşan ülkelerle Azerbaycan ve Türkiye arasında bir iletişim şebekesinin kurulması için Komitemiz çeşitli girişimlerde bulundu. Milli Komisyonun desteği ile biri 17 Ocak 1992'de, öteki de 12 Şubat 1992'de olmak üzere Ankara'da iki danışma toplantısı düzenledik. Bu toplantıda alınan kararların ve önerilerin ışığında Komitemiz Ankara'da hazırlık çalışmalarına girişti.

Komitenin yürütücüsü Asya İletişim Şebekesi projesinin kuruluş olanaklarını incelemek üzere 1992 Nisanında Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığındaki heyete katılarak Özbekistan, Türkmenistan, Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan'da ulusal ajansların yetkilileriyle görüşmeler yaptı.

Bu temasların sonunda Ankara'da bir konferansın toplanmasına karar verildi.

Dışişleri Bakanlığına bağlı Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı TİKA Ankara'da yapılması önerilen toplantıyı olumlu karşıladı ve Konferansın bütçemizi aşan masraflarını üstlenmeyi kabul etti.

Bunun üzerine 1992 Ekim ve Kasım aylarında TİKA merkezinde Komitemizin katılımı ile dört hazırlık toplantısı yapıldı. Toplantılara Kültür Bakanlığı, Basın Yayın

Genel Müdürlüğü, Anadolu Ajansı, TRT, PTT, Telsiz Genel Müdürlüğü ve TİKA temsilcileri katıldılar.

Bu toplantılarda alınan kararla- ra uyularak 26-27 Kasım 1992'de Ankara'da Bilkent Kampüsünde sözü edilen Konferans toplandı.

"Türkçe konuşan Kafkasya, İç Asya ülkeleri ve Türkiye arasında İletişimde İşbirliği Konferansı" adı verilen toplantıya şu ülkelerden gelen Enformasyon bakanı ve Haber Ajansı genel müdür düzeyinde temsilciler katıldı: Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan, Kazakistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti konferansta Kafkasya ve İç Asya ülkelerinde uluslararası haberlerin tek bir ajansa bağımlı olarak yayılmasının yarattığı güçlükler vurgulandı ve bu ajansların kendi aralarında doğrudan haberleşmeleri için önlem alınması önerildi.

İç Asya ve Kafkasya Ajanslarının bölgedeki ülkelerde muhabirlerinin bulunmaması ve Türkiye ile doğrudan haberleşmek için bir mekanizmanın yokluğu üzerinde duruldu.

Ajans temsilcileri Kafkasya, İç Asya Ülkeleri ve Türkiye'nin kendi aralarında doğrudan haberleşmelerinin bu ülkelerin birbirlerini daha iyi tanımalarına yardım edeceğini, siyasal, kültürel ve ekonomik alanlarda da dayanışmanın gelişmesini sağlayacaklarını belirttiler.

Bu nedenlerle bölgedeki ajansların kendi aralarında bir birlik kurmaları önerildi. Konferans "**Türkçe Konuşan Ülkeler Haber Ajansları Birliği (TKA)**" adı verilen bu birliğin tüzüğünü de oy birliği ile kabul etti.

Birliğin amacının, kendi üyeleri arasında sürekli haber alışverişini sağlamak, telekomünikasyon olanaklarını geliştirmek, mesleksel ilişkileri sıklaştırmak ve üyelerin

karşılıklı çıkarlarını korumak olmasına karar verildi.

Birliğin ortak bir bülten hazırlaması ve Birliğe üye ajansların kendi lehçeleri ile bir haber alışverişi mekanizması oluşturmaları önerildi.

Birliğin tüzüğü Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Haber Ajansları temsilcileri tarafından imzalandı.

Konferansta sinema konusunda işbirliğini geliştirecek ve ortak filmlerin yapımını sağlayacak önerilerin de üzerinde duruldu. Bölgedeki ulusal gazeteci cemiyetleri arasında işbirliğinin geliştirilmesi de önerildi.

Ortak dil ve çeviri sorunları ve ortak alfabe konuları da Konferansta dile getirildi.

Konferansta sonuç olarak şunlar önerildi:

-Kafkasya, İç Asya Ülkeleri ile Kıbrıs ve Türkiye arasında en kısa zamanda özgür, bağımsız, çoğulcu ve doğrudan bir haberleşme düzeni kurulmalıdır;

-Anadolu Ajansı Kafkasya ve İç Asya ülkelerinde en kısa zamanda bürolar açmalıdır;

-TKA'nın operasyonel duruma getirilmesi için gerekli parasal kaynak özellikle Türkiye'den ve Unesco aracılığı ile çok yanlı yardım fonlarından sağlanmalıdır; TKA geçici yürütme kurulu en kısa sürede ilgililere birlik için en önemli konuyu oluşturan bütçe tasarısını sunacaktır;

-Televizyon alanında işbirliği geliştirilmeli ve ortak yayınlar yapılmalıdır;

-Gazeteciler ve gazeteci dernekleri arasında işbirliğinin geliştirilmesi desteklenmelidir;

devamı 13. sayfada

İletişim Komitesi

1994-95 programı

Genel Kurul toplantısına sunulan bir raporda Milli Komisyona iletişim alanında şu projeler önerilmiştir:

1. İletişim Komitesinin yayınladığı **İletişim Dünyası** dergisi daha zengin ve daha bilimsel bir düzeye getirilebilir. Bu dergi İletişim Fakültelerinde öğretim üyelerine ve öğrencilere sürekli bilimsel ve mesleksel malzeme sağlamaya devam edecektir.

2. Unesco Milli Komisyonu, Paris'teki daimi temsilciliğimizin desteği ve Genel Merkezin katkılarıyla "**Medialarda yabancı ve azınlık düşmanlığı**" konusunda uluslararası bir sempozyum düzenlemelidir. Almanya'daki Türk düşmanlığı bu konuyu çok güncel bir duruma getirmiştir. Toplantı yabancı bir ülkede de Milli Komisyonumuzla işbirliği yapılarak düzenlenebilir.

3. Unesco'nun 27 C/5 Program Tasarısında yer alan "Demokratik toplumlarda basın özgürlüğü, media'larda çoğulculuk ve bağımsızlık ilkeleri"ni duyuracak etkinlikler oluşturulmalıdır. (para 4103)

4. 27 C/5'de yer alan "Yerel media'ların geliştirilmesi" projesinin uygulanması için çalışmalar yapılabilir. (para 4215)

5. "**Yaygınlaşan radyo ve televizyonlar düşüncede çok seslilik sağlıyor mu?**" konusunda bir seminerin düzenlenmesi çok güncel olacak ve yarar sağlayacaktır.

6. İletişim Komitesi yabancı ülkelerde düzenlenen iletişim konferanslarının, sempozyumlarının raporlarını özetleyip dilimize çevirerek iletişim fakültelerine ve mesleksel örgütlere duyurmalıdır.

7. **Türkçe konuşan Kafkasya ve Orta Asya ülkeleriyle iletişimdeki işbirliği** konusunda geçen yıl oluşturulan projelerin geliştirilmesine çalışılacaktır.

Enformasyon alanında neler yapılmalı?

Enformasyon Komitesinin Genel Kurula sunduğu bir raporda 1994-95 yıllarında enformasyon dallarındaki çalışmalar için aşağıdaki program tasarılarını önermiştir:

1. Unesco Genel Merkezinin çalışmalarının tanıtılması.

Unesco'nun çeşitli alanlardaki projelerini yansıtan video filmler vardır, Milli Komisyon bu filmlerden seçmeler yaparak Ankara'ya getirebilir. Alt yazıları, ya da dublajları hazırlanarak bunlar TRT'ye, özel televizyonlara gönderilebilir. Bu filmler Unesco çalışmalarını geniş kitleye duyuracak en önemli araçlardır. Bunlar çoğaltılıp ilgi alanlarına göre üniversitelere, lisele-re, dernek ve vakıflara da iletilebilir.

2. Unesco Genel Merkezinde **Office de l'Information du Public** bölümünün yayınladığı **Sources, Memo Unesco** ve **Unescopresse** bültenlerinden özetler çıkartılıp medialara duyurabilir.

3. Unesco'nun kadınlara, gençlere ve çeşitli meslek topluluklarına yönelik olarak yayınladığı bülten ve belgelerin özetleri ilgili çevrelere iletilebilmelidir.

4. Unesco'nun iki yıllık programlarında yer alan projelerin özetleri çıkartılarak bunlar, ilgi alanları

na göre, eğitim, kültür, bilim ve kültürle ilgili kuruluşlara gönderilmelidir. Projelerin özetlenmesi işi Milli Komisyona bağlı uzmanlık komitelerince yapılmalıdır.

5. Unesco Milli Komisyonunun çalışmalarını medialara duyurmak için projeler oluşturulmalıdır.

Enformasyon Komitesinin geçen dönem başlattığı Unesco haber bülteni daha zengin bir içerikle ve daha düzenli olarak, başta AA olmak üzere basına gönderilmeli ve bültenlerdeki haberler halkın anlayacağı bir dilde ve çekici bir biçimde yazılmalıdır.

6. İstanbul, Ankara ve İzmir'deki İletişim Fakülteleriyle ilişki kurularak ve haberlerin o fakültelerin organlarında yayınlanması sağlanmalıdır.

7. Unesco Milli Komisyonunun ele aldığı projeler üzerinde 3-5 dakikalık kasetler hazırlanarak radyolara gönderilmelidir.

8. Unesco'yu tanıtacak afişlerin hazırlanması da yararlı olacaktır.

9. Mesleksel dernek, kurum ve vakıflarla da daha yakın ilişki kurulmalı ve oralara malzeme gönderilmelidir.

10. "**Türkiye'de Unesco**" adlı 10 dakikalık bir video film hazırlanabilir.

İletişim Komitesi bunların yanı sıra Türkiye'de çoğalan TV ve radyo yayınlarının olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde yapılan araştırmaları desteklemeye ve bu konularda bilimsel bir seminer düzenlemeyi gündemine almıştır. Gazetelerin içeriği ve topluma etkileri de Komitenin üzerinde duracağı konular arasında yer almaktadır.

Genç öğretim üyeleriyle daha sıkı bir işbirliği kurmaya yönelik Komitenin toplantıları Ankara ve İstanbul'da yapılacaktır.

Basında ne ölçüde Türkçe ve yabancı sözcük kullanılıyor?

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, "Basın Dili" konusunda bir araştırma yapmıştır. Çeşitli gazete ve dergiler ile bazı köşe yazarlarının dilinin incelendiği çalışmada, 1992 yılı sonu ile 1993 yılının başında, belli dönemlerle ele alınan bu yayın organlarında kullanılan bütün kelimeler, köken olarak tek tek incelenmiş ve Türkçe'ye başka dillerden giren kelimelerin oranı saptanmıştır. Kelime sayımına özel isimler, sayılar, tarihler, alıntılar ve gramer görevi olan (edat, bağlaç gibi) kelimeler dahil edilmemiştir. Bu araştırmada, kitle iletişim araçlarının dili etkileme işlevlerinin çok yüksek olduğu gözönünde tutularak, hangi yayın organlarında hangi konularda daha çok yabancı kökenli kelime kullanıldığının saptanması amaçlanmıştır. Bu araştırma, dilde sadeleştirmenin günlük dilde halkın alışıp benimsediği kelimeleri Türkçeleştirmeden ziyade, tıp, hukuk, ekonomi, sanat, teknoloji gibi özel konulardaki kelime ve terimlere ağırlık verilmesi gereğine işaret etmesi açısından da ilgi çekicidir.

Araştırmada ele alınan gazetelerin ve TV kanallarının dil politikalarında önemli bir farklılık görülmemiştir. Yalnızca Zaman Gazetesi'nin özellikle kültür sayfalarında, diğer gazetelere oranla Arapça ve Farsça kelime oranında yüksek olduğu görülmüştür.

Ekonomi, sinema, reklam, tıp vb. alanlara girildiğinde kelime ve terim bazında bütün yayın organlarında yabancı kökenli kelimelerin oranında artış belirlenmiştir.

Bu araştırma sonuçlarına göre hemen hemen bütün yayın organlarında Türkçe kökenli

olmayıp başka dillerden alınarak dilimize girmiş olan kelimelerin, yoğunluk sırasıyla Arapça, Fransızca ve Farsça'dan alındığı görülmektedir. Diğer pek çok dilden Türkçe'ye giren kelimelerin oranı genellikle % 1'in altında olduğundan, çizelgelerde ayrıca gösterilmemiştir. İngilizce'den dilimize giren kelimelerin de günlük dildeki oranının henüz düşük olduğu hatta yukarıda sayılan dillere göre kıyaslanamayacak düzeyde geride olduğu görülmüştür. Ancak teknik dile olan etkisi incelenmediği ve bu dilden

Türkçe'ye kelime girişinin henüz çok eskiye dayanmadığı, kültürel etkilenmenin ise günümüzde artarak devam ettiği görünüme alındığında, bu dilden kelime girişi hızının, yıllara göre incelenmesi ve kontrol edilmesi gerektiği de ortaya çıkmaktadır.

Gazetelerin ekonomi sayfalar incelendiğinde, gazeteler arasında önemli bir fark saptanmamış ve oranlar bütün gazetelere göre ortalanmıştır. Buna göre ekonomi sayfalarında ortalama olarak Türkçe

Devamı 12. sayfada

Kültür Sayfaları

Kültür-Sanat sayfaları da yabancı kelime kullanımının arttığı sayfalar olarak belirlenmiştir. Gazetelere göre bazı oranlar şöyledir:

	Türkçe %	Arapça %	Fransızca %	Farsça %	İngilizce %
Milliyet	64	16.5	10.8	2.1	1.5
Sabah	69.4	19.3	4.7	1	
Hürriyet	73.7	14	5.4	1.6	
Cumhuriyet	75	9.3	7.6	1.3	1.5
Zaman	6.1	26.2	5.7	2.7	

Dergiler

	Türkçe %	Arapça %	Fransızca %	Farsça %	İngilizce %	İtalyanca %
Ekonomist	67	14	9.8	2.8	1.3	4
Klips	60	16	8	5.8	1.7	1
Tarih ve Toplum	60.8	28.5	3.4	3.2		
Türkiye Günlüğü	58.5	23.7	7.2	5.8		
Sızıntı	64	27.8	5.2	1.8		
Varlık	76	15	3.3	1.8		
Vizyon	68	18	7.4	4.7		

Basın Reklamları TV Reklamları

	%	%
Türkçe	61.8	65
Arapça	22	14.5
Fransızca	11.7	5.2
Farsça	4	7.1

Köşe Yazarları

	Türkçe %	Arapça %	Fransızca %	Farsça %
Ahmet Kabaklı	65.3	25.3	3.1	5.1
Ali Sirmen	77	14	4	2.7
Altan Öymen	75.8	15.5	3.1	2.2
Çetin Altan	74.3	13	3.7	4.3
Emin Çölaşan	78	14.2	2.8	3.3
Ertuğrul Özkök	74.3	17.2	4.3	1.7
Fehmi Kuru	74.3	22.5	2.7	1.4
Güneri Cıvaoğlu	80	11.7	4.6	1.1
Güngör Mengi	80	14.4	3.7	1.6
Gürbüz Azak	64.6	23.2	1.9	6.1
Hasan Cemal	77.2	13.7	5.3	1.6
Hasan Pulur	73.1	18.5	3.5	3.8
Hıncal Uluç	66	18.1	5.1	3.3
İlhan Selçuk	78.2	11.1	4.5	2.3
M.Ali Birand	75.5	16.1	3.7	3.7
Mehmet Altan	62.5	22.8	5.6	3.7
M.C. Anday	87	7.1	2.1	2.5
Metin Toker	69	21	4.5	1.5
Mim K. Öke	69.2	19.3	5.9	3.4
Mustafa Ekmekçi	89	9	2.4	4.2
Mümtaz Soysal	79.2	12.8	4.2	1.7
Oktay Akbal	85	8	2	2
Oktay Ekşi	73	19.5	3.5	1.8
Rauf Tamer	64	22.3	8.5	3.3
Uğur Dündar	76	15.5	4	2
Yalçın Doğan	74.4	16.4	6.7	2.3
Yavuz Donat	71.8	16	5.8	3

kökenli kelime oranı % 63.3'e düşerken, Arapça'dan dilimize geçen kelimeler % 16, Fransızca kökenli kelimeler % 8.6, Farsça kökenli % 1.7, İtalyanca kökenli % 3, İngilizce kökenli kelimelerin oranı da % 0.8 olarak saptanmıştır.

Ekonomi dışında, yabancı kelime kullanımının en çok arttığı konular, sinema, sanat, moda ve reklam dilidir. Yazılı basın reklamlarında daha düşük olan Türkçe oranının, tv reklamlarında biraz yükseldiği görülmektedir.

Köşe yazarlarının dilinde sade-

lik oranı, yazarın ele aldığı konulara göre değişmektedir. Spor, ekonomi, sanat, tarih vb. konuları ağırlıklı olarak ele alan yazarların dilinde yabancı kelime oranı yükselmektedir. Örneğin, Mim Kemal Öke'nin tarihle ilgili yazılarında Arapça ve Farsça oranı artmakla birlikte, güncel konuları ele aldığı zaman Türkçe kelimelerin oranı yükselmektedir.

Yazılarında en çok Türkçe kökenli kelime kullanan yazar olan **Mustafa Ekmekçi**'yi, **Melih Cevdet Anday**, **Güneri Cıvaoğlu** ve **Güngör Mengi**'nin izlediği görülmektedir.

Afrika'da demokrasi için media'lar

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'nun düzenlediği "Afrika'da Demokrasi için Media'lar" Konferansı Ağustos sonunda Zimbabve'nin başkenti Harare'de toplandı. Konferansın amacı Afrika'da bağımsız iletişim araçlarının kurulmasını incelemektir. Toplantıya 15 Afrika ülkesinden ulusal gazeteci örgütlerinin temsilcileri, gazeteciler ve gazete yöneticileri katıldı.

Toplantıda Afrika Gazeteci Örgütleri arasında işbirliği ve kadın gazetecilerin sorunları ele alındı.

Romanya'da basına baskı

Birleşmiş Milletler'in girişimiyle Bükreş'te toplanan "İnsan Hakları ve Media'lar" konulu konferansta Romanya'da hâlâ iletişim araçlarının hükümetin baskısı altında olduğu belirtildi. Romanyalı gazeteciler **Romen İstihbarat Örgütü**'nün kendilerine her alanda baskı yaptığını ileri sürdüler ve haber kaynaklarına ulaşmada büyük güçlükler çektiklerini vurguladılar.

Balkanlarda Bağımsız Media Merkezi

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (FIJ) ile Uluslararası Gazete Sahipleri Federasyonu (FIEJ)'nin girişimleri, Unesco'nun ve Sloven Gazeteciler Cemiyeti'nin Avrupa Federasyonu'nun desteğiyle kurulan **Balkan Bölgesi Bağımsız Media'lar Merkezi**'nin çalışmalarına başladığı bildiriliyor.

FIJ ve FIEJ bunun yanı sıra 18-19 Kasım 1993'te Slovenia'da Balkanlarda bağımsız media'lar konulu bir yuvarlak Masa Toplantısı düzenleyecekler.

“Arap CNN’i” denen MBC Londra’dan yayınlanıyor

MBC çok geniş kaynaklardan yararlanıyor

Araplar iki yıldan beri uydu ile Londra’dan tüm Arap ülkelerine yönelik yayın yapıyorlar. MBC (Middle East Broadcasting Centre) denen bu TV kanalını Suudi Arabistan kurmuştu. Günde 12 saat Arapça yayın yapan bu kanal her sabah Kuran ile açılıyor. Programlar Eutelsat II F1 uydusuyla Avrupa ülkelerine gönderiliyor. İtalya’daki bir merkezden de izlenen bu yayınlar oradan Arapsat uydusuyla Kuzey Afrika, Orta Doğu, Körfez ülkeleri, Hindistan, Pakistan ve Bangladeş’e iletiliyor.

MBC yayınları Kuzey Afrika ve Körfez ülkelerinde büyük çanak antenlerle alınıp kablo şebekeleriyle abonelere dağıtılıyor. Yayınların kaç kişi tarafından izlendiği konusunda kesin bir şey bilinmiyor ama, geçen Ramazan’da yayınlanan bir yarışmaya 60 bin izleyicinin katıldığı düşünülürse MBC’nin çok izlendiği anlaşılır.

Bosna’ya yardım için düzenlenen bir programa gösterilen ilgi sonucu bir hafta sonu 15 bin doların toplanmış olması da MBC’nin başarısı sayılıyor.

Programlar her düzeyde izleyicinin ilgisini çekecek türde hazırlanıyor. Mısır filmlerine geniş yer ayrılıyor. Haberlerde Arap dünyasına ağırlık veriliyor. Kanalın haber kadrosunda 60 gazeteci çalışıyor. Bunların üçte ikisi Arap. Lübnanlılar, Tunuslular, Faslılar, Suriyeliler ve Mısırlılar çoğunluğu oluşturuyor. MBC’nin Kahire’de, Rabat’ta, Beyrut’ta, Riad’da, Şam’da, Kuveit’te, Waşington’da, Moskova’da ve Kudüs’te özel muhabirleri var.

Programların grafiği Batı kanallarınınkinden farklı değil. Spor haberlerine, videoclip’lere ve magazin programlarına da önem veriliyor.

MBC kanalının en büyük gelir kaynağı Arap ülkelerine yönelik reklamlar, Bütçe açığını da Suudi Arabistan kapatıyor.

Arap ülkelerindeki televizyonların yalnız o ülkedeki kral, emir ya da devlet başkanı ile ilgili haberlere ağırlık vermelerine karşılık MBC çok daha geniş kaynaklardan yararlanıyor ve Arap ülkelerinde geniş ilgi uyandırıyor.

Unesco, Türkiye ve İletişim

Baştarafı 1 sayfa

Biz Unesco’dan olsa olsa bölgesel kordinasyon, bilgi ve deneyim transferi konularında yardım isteyebiliriz. Bunlar da Unesco’nun asli görevlerindedir. Eskiden Unesco kamusal media’ların geliştirilmesini destekledi, şimdi rüzgar ters yönlerden esiyor. Kara Afrika, Doğu ve Orta Avrupa, Kafkasya ve Orta Asya ülkelerinden Devletin elindeki media’ların özelleştirilmesi ve özel girişimlerin desteklenmesi yolunda politikalar uygulanıyor. Kamusal mediyalar Unesco’dan galiba pek destek göremeyecekler. Bu, uluslararası planda çok önemli bir değişiklik sayılır. Bakalım Genel Konferansta buna tepki gelecek mi?

İletişim Komitesinin İki Yıllık Çalışmaları

Baştarafı 9. Sayfa

-Bölgedeki devletler ve kuruluşlar sinemacılık alanında işbirliğinin geliştirilmesine yardımcı olmalıdırlar;

-İletişimde işbirliği Türkçe konuşan ülkeler arasında dayanışmanın ve kültürel işbirliğinin temelini oluşturacaktır.

II - Türkçe konuşan ülkeler Haber Ajansları Birliği (TKA) Komite toplantıları:

Konferansta oluşturulması kabul edilen TKA Ajanslar Birliği’nin işlevsel bir duruma getirilmesi için 1993 Şubat ayı içinde yine TKA’da çalışma toplantıları yapıldı. Komitemizi bu toplantılarda Prof. Dr. Oya Tokgöz temsil etti. Prof. Tokgöz bu toplantılarda TKA’nın bölgesel bir ajanslar birliği olarak Unesco’ya, bütçe dışı fonlardan yararlanmak üzere bir proje sunmasını önerdi ve böyle bir proje taslağını ilgililere ilettiler.

III - ‘İletişim Dünyası’

Komitemiz 1986-87 yıllarında yayınladığı iki aylık İletişim Dünyası dergisini uzun bir aradan sonra Ocak 1992’de yeniden ele aldı, o tarihten bu yana derginin yedi sayısı hiç aksamadan yayınlandı.

İletişim Dünyası’nda çeşitli ülkelerdeki iletişim olaylarının, teknolojik gelişmelerin, televizyon kanallarının, radyoların, haber ajanslarının, basının, gazeteci ve media örgütlerinin durumları üzerinde haberler verilmekte ve dergi bu tür olayları Türkiye’ye yansıtan tek yayın organı olarak iletişim çevrelerinde ilgi ile izlenmektedir.

IV - Yeni bir Radyo-TV yasası:

Komitemiz bunların yanı sıra yeni bir Radyo-TV yasasının hazırlanması konusunda Devlet Bakanlığından gelen bir istek üzerine ayrıntılı çalışmalar yaptı ve görüşlerini 1992 başlarında Bakanlığa ilettiler. (Bakanlığa sunduğumuz raporun özetini İletişim Dünyası sayı 8’de yayınladık.)

Basından ve Unesco'dan Anılar: Ankara'da İlk Gazetecilik Yüksek Okulu Nasıl Kuruldu?

Hıfzı Topuz

1962 Nisanında Amerika'da Birleşmiş Milletler temsilciliğinden Unesco Merkezine bir yazı geldi. Bu yazıda Ankara Gazeteciler Cemiyetinin bir Basın Fakültesi kurulması için Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlüğüne başvurduğu bildiriliyordu. ODTÜ o zamanlar B.M.'lerden yardım aldığı için rektörlük bu konuyu B.M. temsilciliğine iletmiş, onlarda bu dileği Unesco'ya bildirmişlerdi.

Unesco'da Enformasyon Departmanı müdürü **Tor Gjesdal** bu konuyla benim ilgilenmemi istedi. 1962 Haziranında bu iş için Ankara'ya gönderildim. Unesco Milli Komisyon Başkanı **Bedrettin Tuncel** bana verilen görevi çok iyi karşıladı. İlk işim ODTÜ Rektörü **Prof. Kemal Kurdaş**'ı ziyaret etmek oldu. Bu işle o zaman İdari İlimler Fakültesinden **Arif Payashoğlu** ilgileniyormuş; onu çağırды, hep birlikte durumu inceledik. ODTÜ'de eğitim İngilizce olduğu için öğrenci ve öğretim üyesi bulmakta güçlük çekecektik. ODTÜ'nün temelleri daha yeni atılmıştı, Basın Fakültesinin kurulmasında büyük güçlükler ortaya çıkacaktı. Olumlu bir sonuca varamadık.

Bunun üzerine Ankara Üniversitesi Rektörü **Prof. Suud Kemal Yetkin** ile görüştüm. O bu girişimi sıcak karşıladı. Siyasal Bilgiler Fakültesine bağlı olarak bir Haberleşme Yüksek Okulunun açılması üzerinde prensip kararına vardık.

Konuyu Fakültenin dekanı **Prof. Bedri Gürsoy**'la görüştüm. **Prof. Gürsoy** öneriye çok olumlu bakıyordu, konuyu hemen Profesörler Kuruluna götürdü. Kurulda **Bahri Savcı** ve **Nermin Abadan** gibi iki dostum vardı, onlar da tasarıyı desteklediler. Kurul 21 Haziranda yaptığı toplantıda "Fakültenin bünyesi içinde gazetecilik ve toplum haberleşmesi ile ilgili öğretim ve araştırma yapacak bir bölüm, enstitü, yüksek okul, ya da merkezin ku-

rulmasına prensip itibariyle" karar verdi.

Basın-Yayın ve Turizm Bakanı **Celal Tevfik Karasapan**'a ve Dışişleri Bakanı **Feridun Cemal Erkin**'e de bu konuda bilgi verdim.

O zamanki Gazeteciler Cemiyeti başkanı **Metin Toker**, ikinci başkan **Cüneyt Arcayürek**, Gazeteciler Sendikası Başkanı **Beyhan Cenkçi**, Anadolu Ajansı Genel Müdürü **Nail Mutlugil** ve **Seyfettin Turan**'la buluştuk. Onlar zaten baştan beri tasarıyı destekliyorlardı;

O sırada **İsmet İnönü** başbakanı, Unesco Genel Müdür Vekili **René Maheu** de o günlerde resmi bir ziyaret için Ankara'ya gelmişti. **İnönü René Maheu** ile konuşurken, **Metin Toker**'den esinlenerek, böyle bir gazetecilik okulunun kuruluşuna hükümetin önem verdiğini belirtmişti. **Maheu** de gerçekten bu tasarıyı çok iyi karşılıyordu. Ertesi gün **Maheu**'nün onuruna Gazeteciler Cemiyeti ile Sendikası birlikte bir yemek verdiler. Yemeğin amacı Genel Müdür Vekiline bu konuya verilen önemi anlatmaktı. **Maheu** kendisine, Unesco'ya ve okul projesine gösterilen ilgiden hoşlandı.

Projenin olgunlaşması üzerine hemen bir bildiri tasarısı hazırladım. Bu tasarıda Unesco'dan istenecek eksper, burs ve ekipman yardımları belirtildikten sonra kurulacak okulun 1963 sonbaharında açılması ve 4 yıllık bir eğitim programının uygulanması öneriliyordu. Bildiriyi **Celal Karasapan**, **Bedri Gürsoy**, **Metin Toker** ve **Beyhan Cenkçi** imzaladı. Böylece ilk Basın Yayın Yüksek Okulunun temeli Unesco'nun gölgesinde atılmış oldu.

Kurulacak okulun eğitim programının hazırlanması için artık Ankara'ya bir uzman göndermemiz gerekiyordu. **René Maheu** bu iş için Fransız Basın Enstitüsü Müdür Yardımcısı **Jacques Kayser**'i öner-

di. **Kayser** ile 1956'da Zürih'te toplanan Uluslararası Basın Enstitüsü Kongresinde tanışmış, sonra da Strasbourg'da, Paris'te ve Dakar'da birçok kez biraraya gelmiştik. **Kayser** benim Strasbourg'da savunduğum Yüksek Lisans tezinde de jüri üyeliği yapmıştı. **Kayser**'e **Maheu**'nün bu önerisini ilettilim, işleri çok yüklüydü, kabul etmedi.

Bunun üzerine aklımıza Brüksel Özgür Üniversitesinde Sosyal İletişim bölümü profesörü **Roger Clausse** geldi. Kendisini Paris'e çağırıp bu görevi üstlenmesini rica ettik. Uzun uzun düşündükten sonra kabul etti. **Clausse** değerli bir bilim adamıydı ama hiç böyle bir göreve gitmemişti, olayı gözünde çok büttüyordu. 1964 Martında kendisini Ankara'ya gönderdik. Orada Üniversite çevresinde çok iyi ilişkiler kurdu, saygı ve sevgi kazandı. Okulun statüsü onun yönetiminde hazırlandı.

Okulun adı Basın Yayın Yüksek Okulu olarak saptandı ve **Clausse**'un raporuna dayanılarak hazırlanan yönetmelik Ankara Üniversitesi Senatosunda 30 Haziran 1964'te kabul edildi.

O zamanlar Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin değerli bir kadrosu vardı, ama hiç kimse gazetecilik eğitimi görmemişti, mezleksel dersleri geçici olarak gazetecilere verdirmek gerekiyordu. Unesco bu alanda uzman kadro yetiştirmek için burs vermek zorundaydı. Bir yıllık bir burs olanağı bulduk ve Ankara'dan aday istedik. Dostum **Seyfettin Turan** 27 Ocak 1964'te yolladığı bir mektupta bize üç aday öneriyordu:

-**Yurdakul Fincancıoğlu**

-**Özgen Acar**

-**Hıncal Uluç**

Bugün Türk basınında önemli yerlere gelen bu üç arkadaş o zaman meslekte şimdiki gibi ünlü değillerdi, yıldızları yeni yeni parlıyordu. **Seyfettin Turan** mektubunda şöyle

diyordu:

"Her üç arkadaşı da yakından tanıyorum. Karar verirken mukayese yardımcı olabilecek fikirlerim var.

Bunlardan **Yurdakul Fincancıoğlu** halen bizim gazetesinin (Ulus'un) istihbarat şefidir. On yıllık bir tecrübesi vardır. Meslekte sürekli başarılar göstermiş ve hızla yükselecek arkadaşlarının önüne geçmiştir. Hukuk Fakültesini yıllar önce bitirmiş, avukatlık stajı ve askerlik hizmetini de yapmıştır. Okulda Fransızca okumuş, daha sonra da kurslara devam ederek İngilizce öğrenmiştir.

Özgen Acar Siyasal Bilgiler Fakültesini yeni bitirmiştir. Üç yıldan beri gazetecilik yapmaktadır. Halen Cumhuriyet gazetesinin Ankara bürosunda muhabir olarak çalışmaktadır. Gelişmesi iyi gitmekle beraber yerli gazeteciliğe hocalık edecek tatbikat tecrübesi elde ettiği kanısında değilim. Dil bilgisi yönünden Fincancıoğlu ile aynı düzdedir.

Hıncal Uluç ise henüz üniversite öğrencisidir. Gazetecilik tecrübesi çok azdır. Yerini almış ve doldurmuş muhabirler arasında sayılabilecek durumda değildir.

Bu durumda **Fincancıoğlu** rakip arkadaşları arasında hayli mütemyiz bir yer almaktadır. Şimdiye kadar gelmiş istihbarat şefleri arasında vazifesini idrak, gereğini yerine getirme, ciddiyet ve sorumluluk anlayışı bakımından mukayese kabul etmez bir yer doldurmaktadır. Onun hakkında bir çeşit destekleme mektubu yazışım onun Enstötünün gayesine varmasını kolaylaştıracak elemanlardan biri olacağına inandığımdandır."

Dosyalar geldi **Seyfettin Turhan**'ın önerisine uyarak **Fincancıoğlu**'nu seçtik. İyi bir seçim yaptığımıza inanıyorum. **Yurdakul** İngiltere ve Amerika'da uzun bir süre eğitim gördü. Gerçekten çok iyi bir gazeteci oldu ama, ne yazık ki Üniversite kadrosunda görev almadı.

Georges Pitoeff

Okula yeni öğretim üyeleri göndermemiş gerikiyordu. Radyo gazeteciliği için **Miss Gibbs** adında bir İngilizli yolladık, günlerini TRT'de geçirdi ve okula pek yararlı

olamadı.

Halkla İlişkiler uzmanı olarak **J.B. Orrick** adında bir Amerikalıyı gönderdik, çok yararlı çalışmalar yaptı, kadro yetiştirdi. Daha sonraları gazetecilik uzmanı olarak da Fransız Televizyonundan **Georges Pitoeff**'i görevlendirdik. **Georges** Fransa'da ünlü **Pitoeff** tiyatro topluluğunu kuran kişinin oğluydu. Ankara'da 6 ay kaldı, çok yakın dostlar edindi. Bana yazdığı mektuplarda **Nermin Abadan-Unat**'ın, **Mahmut Tali Öngören**'in ve **Ahmet Tamer Kışlalı**'nın kendisine çok yardımcı olduklarını anlatıyordu.

Pitoeff bir süre sonra Televizyonu ile uyuşmadı, o tempo içinde çalışmaktan bıktı. Güneyde bir eve gidip kapandı. Bir daha kendisinde hiç haber alamadım. **Pitoeff** ilerici ama çevresi ile pek uyuşmayan küskün bir aydıdı.

1966 başlarında Unesco'nun Basın Yayın Yüksek Okulu için yeni bir burs vermesi kararlaştırıldı. Okulda **Prof. Bahri Savcı**, **Prof. Nermin Abadan** ve Okul Müdürü **Prof. Reşat Aktan** burs adaylarını seçmek için gazetelere ilan vermişler, sonra da bir sınav düzenlemişler. Aday dosyaları bana gönderildi. O sırada **Nermin Abadan** ve **Bahri Savcı**'dan birer mektup aldım, her ikisi de **Ünsal Oskay**'ı seçmemi öneriyordu. Biz de onların önerisine uyduk. **Ünsal Oskay** Amerika'da "Mass Communications Theories" üzerinde çalıştı. Dönüşünde de, Basın Yayın Yüksek Okullarında görevler aldı ve Profesör oldu. Şimdi Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesinde Öğretim Üyesidir.

1967'de yeni iki burs olanağı yarattık. Yine Ankara'dan aday istedik. Bu kez de **Prof. Türkkaya Ataöv**'den bir mektup aldım. **Haluk Şahin** ile **Özgen Acar**'ın seçildiklerini bildiriyor ve bunu kazandığı takdirde **Haluk Şahin**'in okulda hocalığa döneceğini ve yararlı bir öğretim üyesi olacağını yazıyordu.

Bursu **Haluk Şahin**'e verdik. **Haluk** Indiana Üniversitesinde Master ve Doktora yaptı ama, Amerika dönüşü okulun kadrosunda yer almadı.

Öteki bursu **Oya Tokgöz** kazandı. Bir buçuk yıl Boston Üniversitesinde eğitim gördü. Master yaptı. Dönüşte Ankara Üniversitesi. BYYO'da görev aldı, profesör oldu ve okulun en değerli elemanlarından

biri olarak dekanlığa kadar yükseldi. Temel gazetecilik, Radyo TV sistemleri, Siyasal Haberleşme ve kadın konularında kitaplar yazdı. Unesco İletişim Komitesinde de görev aldı.

Ankara Basın Yayın Yüksek Okuluna ayrılan son burs 1972 yılında genç bir araştırma görevlisi olan **Aysel Aziz**'e verildi. Bugün Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi dekanı olan **Prof. Dr. Aysel Aziz** radyo ve TV konularına büyük önem veriyordu. BBC'de "TV production" kursunu izledi, BBC TV Centre'de, Polytecnic of Central'da çalıştı, Ph D tezi için hazırlıklar yaptı.

Aysel Aziz 1972 sonlarında Ankara'ya döndü. O zamandan beri okulda çok iyi çalışmalar yapıyor. Unesco'dan elde ettiği bursu böylece hakkıyla değerlendirmiş oldu.

Ankara'da kurulan ilk Basın Yayın Yüksek Okulunun temelini ilk taşları Unesco'nun koyduğunu anımsayan bile kalmadı artık.

ARBA YAYINLARI

OSMANLI
İMPARATORLUĞU'NDA
AYRILIKÇI ARAP
ÖRGÜTLERİ

VECİHİ BEY'İN ANILARI
FİLİSTİN RİCATI

Dr. REŞİD BEY'İN
HATIRALARI

"Sürgünden İntihara"

BAŞMABEYNCİ
MEHMED TEVFİK BEY'İN
ANILARI

BOZKURT ARMSTRONG

SULTAN HAMİT DÜŞERKEN

ARBA
Araştırma Basın Yayın Ticaret

Kızıtaşı Cad. 39/2

Fatih/İSTANBUL

Telefon

531 34 88 - 523 23 84

MacBride Raporu Türkçe Yayınlandı

İlk kez 1980'de Fransızca ve İngilizce olarak yayınlanan MacBride Raporunun Türkçe çevirisi **Bir çok ses Tek bir Dünya** adıyla yayınlandı ve satışa çıkartıldı.

1980'de Paris'te yayınlanan **MacBride** raporunun Türkçe çevrilmesi için Unesco Milli Komisyonu girişimlerde bulunmuş ve rapor 1993'te Türkçe'ye çevrilmişti. Ama ne yazık ki, raporun bastırılması o yıllarda büyük sorun yaratmış ve çeviri uzun yıllar arşive kaldırılmıştı. Milli Komisyon başkanı **Prof. Dr. Suat Sinanoğlu** MacBride raporunun bastırılması için o dönemde büyük çaba göstermiş, çevirileri satır satır denetlemiş ve dizgileri de doğrudan kendisi düzeltmişti. Sonunda rapor bu yılın başlarında baskıya verildi ve geçen ay yayınlandı. Raporun yayınlanmasını doğrudan **Prof. Suat Sinanoğlu**'nun başarısı saymak ve kendisini kutlamak gerekir.

Rapor 1977 yılında Unesco'da İrlanda eski Dışişleri Bakanı **Sean MacBride**'in başkanlığına kurulan **Uluslararası İletişim Sorunlarını İnceleme Komisyonu** tarafından hazırlanmıştı. Komisyon şu üyelere oluşuyordu: **Elie Abel** (Amerika), **Hubert Beuve-Mery** (Fransa), **Elebe Ma Ekonzo** (Zaire), **Gabriel Garcia Marquez** (Kolombiya), **Sergie Losev** (Sovyetler Birliği), **Mochtar Lubis** (Endonezya), **Mustafa Masmoudi** (Tunus), **Michio Nagai** (Japonya), **Fred İsaac Akporuaro Omu** (Nijerya), **Bogdan Osolnik** (Yugoslavya), **Gamal El Oteifi** (Mısır), **Johannes Peter Pronk** (Hollanda), **Juan Somavia** (Şili), **Boobli George Verghese** (Hindistan) ve **Betty Zimmerman** (Kanada)

MacBride raporun girişinde şöyle diyordu:

"Bu rapor yalnızca haber toplama ve dağıtma ya da kitle iletişim araçlarıyla ilgili değildir.

Kendimizi önceden daha geniş bir tarihsel, sosyolojik ve siyasal perspektif içine oturtmak istedik. Böylece bakışımızı genişletmek, sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasal çerçeve içinde ele alınan iletişimin tüm yanlarını kapsamayı arzuladık. Öte yandan, iletişim artık topluluksal, ulusal ve uluslararası ve sosyal etkinliklerin can alıcı bir noktasında bulunduğu için H.G. Wells'in bir sözünü anarak şunu söyleyeceğim: İnsanlık tarihi giderek iletişim ve felaketler arasında geçen bir yarışa dönüşmektedir. İnsanlığın yalnızca tarihten başka bir şey olmasını istiyorsak, ya da başka bir deyişle, çocuklarımıza bir gelecek sağlamak istiyorsak, tüm çeşitliliği içinde iletişimden yararlanmak yaşamsal bir önem kazanmaktadır.

Komisyonun, ideolojik, siyasal, ekonomik ve coğrafi bir yelpaze içinde geniş ölçüde temsil gücü olan 16 üyesi o zamana kadar

bağdaştırılması güç görüş ayrılıklarına yol açan sorunlar üzerinde, beni de şaşkınlığa uğratan bir uzlaşma çizgisine vardılar. Beni asıl hayrete düşüren şey ortak sonuçlara varmamız değil, belki de en önemlisi, sorunların tümünü kucaklamayı başararak incelememiz ve çözümler tasarlamamız oldu. Halen hazırlık durumunda olan bu Yeni Evrensel Habercilik ve İletişim Düzeninin çeşitli yanları üzerinde mutlaka sürdürülecek olan tartışmalarda çabalarımızın yararlı olacağını umuyoruz.

İletişim sorunlarının oluşturduğu bu çetrefil düğümleri bir çırpıda büyüğü bir değnekle yok etmek elbette mümkün değildir. Adım adım ilerlemek, sabırlı olmak, yeni yapıları ortaya koymadan, yeni yöntemleri uygulamadan, yeni anlayışlar yaratmadan önce uzun bir yolu geçmek gerekecektir. Yeni Evrensel Habercilik ve İletişim Düzeninin koşul ve uygulamalardan oluşan bir bütün değil, daha çok bir süreç olduğunu söylemek doğru olur. Bu sürecin görünüşleri durmadan değişecek ama, amaçları hep aynı kalacaktır; daha çok adalet, daha çok hakkaniyet, haber alışverişinde daha çok karşılıklık, iletişim akımlarına daha az bağımlılık, yukarıdan aşağıya daha az bildiri dağıtımı, daha çok "kendi kendine yeterlilik ve kültürel kimlik, tüm insanlığa daha çok yarar..."

320 sayfa tutan bu kitabı Unesco Milli Komisyonundan istetebilirsiniz: Göreme Sokak No: 7 Kavaklıdere Ankara

İLETİŞİM DÜNYASI

Sahibi
Unesco Türkiye Milli Komisyonu
Adına
Prof. Dr. Oluş Arık
Sorumlu Yayın Müdürü
Hıfzı Topuz

Yazışma Adresi:

Unesco Türkiye Milli Komisyonu
Göreme Sokak No: 7
Kavaklıdere-ANKARA
Fiyatı: 1000 TL.
Yapım: ANT Yayınları
Dizgi: Nihal Yılmaz

Unesco Türkiye Milli Komisyonu

Başkan: Prof. Oluş Arık; Başkan vekilleri: Prof. Emel Doğramacı, Prof. İlber Ortaylı, Üyeler: Prof. Arsin Aydınuraz, Ülkü Bilgen, Recep Bilginer, Prof. Ziya Bursalıoğlu, Necati Erşen, Nevzat İlhan, Prof. Emre Kongar, Ali Engin Oba, Prof. Ümit Serdaroğlu, Prof. Ayşe Soysal, Uygur Tazebay, Hıfzı Topuz.